

**ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ**

Кафедра Міжнародних економічних відносин та управління проєктами

ЛИХАЧ ЗОРЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ

Спеціальність: 292 «Міжнародні економічні
відносини»

Освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес»
Робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти

Науковий керівник:

КОРНЕЛЮК ОЛЬГА АНТОНІВНА

Кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № 8
засідання кафедри міжнародних економічних відносин
та управління проєктами
від 30.05.2025 р.

Завідувач кафедри

_____ А.О. Бояр

ЛУЦЬК – 2025

АНОТАЦІЯ

Лихач З. Аналіз тенденцій розвитку світового ринку кави.

Рукопис. Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини», освітньо-професійна програма «Міжнародний бізнес». Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2025. 43 с.

У роботі досліджено сучасний стан світового ринку кави, розглянуто структурно-географічну специфіку галузі, головних виробників та імпортерів цієї сировини, а також виокремлено економіко-географічні, інституційні та соціально-екологічні фактори, що визначають його розвиток. Ринок кави розуміється як стратегічно важлива ланка міжнародної торгівлі сировинними товарами, яка істотно впливає на економіку країн-виробників та задоволення світового споживчих потреб.

Метою дослідження є системний аналіз сучасного стану світового ринку кави, виявлення провідних факторів його становлення та розробка прогностичних сценаріїв, що дасть змогу зрозуміти перспективи його трансформації у середньостроковій перспективі та розробити практично обґрунтовані рекомендації для учасників ринку та розробників економіко-політичних рішень.

У першому розділі розглянуто теоретичні засади світового ринку кави, його місце в системі міжнародної торгівлі та економіко-географічну специфіку виробництва цієї сировини.

У другому розділі проаналізовано сучасний стан галузі, провідних виробників та імпортерів, обсяги й структура світового експорту та імпорту, а також головних факторів, що впливають на розвиток ринку.

У третьому розділі досліджено перспективи світового ринку кави в умовах сучасних глобалізаційних процесів та розроблено сценарії його можливого розвитку з урахуванням принципів сталого розвитку та соціальної

відповідальності. Запропоновано практично обґрунтовані рекомендації для учасників ринку та розробників економіко-політичних рішень.

Отже, дана кваліфікаційна робота має як наукову, так і практичну цінність, оскільки дає можливість розширити розуміння структурних процесів на світовому ринку кави та розробити алгоритми прийняття найбільш ефективних управлінських рішень у сфері міжнародної торгівлі, аграрної політики та бізнесу.

Ключові слова: світовий ринок кави, міжнародна торгівля, ціноутворення, виробники, імпортери, сталий розвиток, економіко-географічні фактори, глобальні трансформації, екологічна відповідальність, інституційне регулювання.

ANNOTATION

Lykhach Z. Analysis of Development Trends of the Global Coffee Market.

Manuscript. Bachelor's Thesis in Specialty 292 “International Economic Relations”, Educational and Professional Program “International Business”. Lesya Ukrainka Volyn National University. Lutsk, 2025. 43 p.

The study focuses on a comprehensive analysis of the current state of the global coffee market, its structural and geographical specifics, main producers and importers, as well as the economic, geographical, institutional, and socio-environmental factors that determine its development. The coffee market is viewed as a strategically important link in international agricultural commodity trade, which significantly impacts the income of producing countries and the satisfaction of global consumer demand.

The aim of the study is to carry out a systematic analysis of the current state of the global coffee market, identify the main factors influencing its development, and propose forecast scenarios that will enable understanding its transformation in the medium term and aid in developing practically grounded recommendations for market participants and policy makers.

The first chapter covers the theoretical foundations of the global coffee market, its place in the international trading system, and its economic and geographical specifics.

The second chapter analyzes the current state of the industry, its leading producers and importers, the volumes and structure of world exports and imports, and the main factors affecting its development.

The third chapter focuses on the prospects for the global coffee market amid ongoing globalization processes and develops scenarios for its possible evolution, taking into account the principles of sustainable development and social responsibility. Practical recommendations for market participants and policy makers are also presented.

Therefore, this Bachelor's thesis holds both scientific and practical significance, as it helps to foster a deep understanding of structural processes in the global coffee

market and to develop algorithms for making effective management decisions in international trade, agricultural policy, and business.

Keywords: global coffee market, international trade, pricing, producers, importers, sustainable development, economic and geographical factors, global transformation, environmental responsibility, institutional regulation.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ.....	10
1.1. Світовий ринок кави як складова міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією	10
1.2. Формування глобального ринку кави з урахуванням економіко-географічних факторів.....	14
1.3. Інституційне регулювання та міжнародні організації у сфері торгівлі кавою.....	18
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН І ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ.....	22
2.1. Основні країни-виробники кави та особливості їх спеціалізації.....	22
2.2. Розмір і структура світового ринку кави, динаміка його розвитку.....	27
2.3. Регіональна аналітика світового ринку кави.....	30
2.4. Фактори, що стимулюють ринок кави.....	32
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	36
3.1. Сучасні тренди та нові тенденції на світовому ринку кави під впливом глобальних викликів.....	36
3.2. Перспективи розвитку міжнародної торгівлі кавою на засадах сталого розвитку.....	38
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації та поглиблення міжнародної економічної інтеграції агропродовольчі ринки, зокрема ринок кави, набувають особливого значення як стратегічно важливі елементи світової торгівлі. Кава є одним із найпопулярніших і найбільш торгованих товарів у світі, що забезпечує мільйони робочих місць, особливо в країнах, що розвиваються. З огляду на зміну клімату, нестабільність цін, соціальні виклики та нові тенденції сталого розвитку, аналіз стану і тенденцій світового ринку кави є надзвичайно актуальним.

Дослідження ґрунтується на праці Міжнародної кавової організації (ICO), Аналітичних звітів USDA та Statista, а також на наукових публікаціях таких авторів, як С. Понте [6], який досліджує глобальні ланцюги доданої вартості, а також на аналітиці Deloitte (2024), Fairtrade International, National Coffee Association (2023), які висвітлюють сучасні виклики та тренди кавового ринку. У вітчизняному контексті використано праці Вітюк А. В. та Залєвської А. О., які досліджують особливості розвитку ринку кавових напоїв в Україні. Залучення широкого кола джерел дозволяє всебічно охарактеризувати поточну ситуацію, регіональні відмінності та перспективи глобального ринку кави в умовах трансформаційних процесів.

Мета і завдання дослідження.

Метою даної роботи є аналіз тенденцій розвитку світового ринку кави в умовах глобальних трансформацій.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- Розкрити теоретичні засади функціонування світового ринку кави в системі міжнародної торгівлі, зокрема визначити його місце серед агропродовольчих ринків.
- Проаналізувати економіко-географічні чинники формування глобального ринку кави, враховуючи історичні, кліматичні, виробничі та логістичні передумови.

- Охарактеризувати інституційне регулювання міжнародної торгівлі кавою, включаючи діяльність провідних міжнародних організацій та нормативно-правову базу.

- Дослідити сучасний стан світового ринку кави, визначити основні країни-виробники, їхню спеціалізацію та виробничі особливості.

- Проаналізувати структуру та обсяги глобальної торгівлі кавою, зокрема найбільших експортерів і імпортерів продукції.

- Оцінити динаміку цін на каву на світовому ринку та визначити основні чинники, що впливають на її коливання.

- Визначити сучасні тренди та нові виклики у розвитку світового ринку кави, спричинені глобальними трансформаціями.

- Оцінити перспективи розвитку міжнародної торгівлі кавою з урахуванням принципів сталого розвитку, екологічної відповідальності та соціальних аспектів.

- Здійснити прогноз динаміки розвитку світового ринку кави на основі сучасних аналітичних даних і тенденцій.

Об'єктом дослідження є світовий ринок кави як частина системи міжнародної торгівлі.

Предметом дослідження є сучасні тенденції, фактори впливу та перспективи розвитку світового ринку кави.

У процесі дослідження використовувались загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема: аналіз і синтез, порівняльний аналіз, економіко-статистичні методи, графічний метод, методи прогнозування, а також системний підхід до вивчення процесів на світовому ринку кави.

Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі розглядаються теоретичні основи функціонування світового ринку кави.

Другий розділ присвячений аналізу сучасного стану, динаміки та ключових учасників світового ринку кави.

У третьому розділі проаналізовано перспективи розвитку ринку в контексті глобальних викликів та сталого розвитку.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ

1.1. Світовий ринок кави як складова міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією

Кава є одним із найважливіших агропродовольчих товарів на світовому ринку, поступаючись за обсягами торгівлі лише нафтопродуктам серед сировинних товарів.

Кава займає важливе місце у структурі міжнародної торгівлі агропродовольчими товарами, входячи до трійки найбільш експортованих тропічних культур поруч із какао та чаєм. За приблизними оцінками, частка кави у світовому аграрному експорті становить близько 10%, що суттєво більше, ніж у чаю (2%) чи какао (4%), однак поступається зерновим культурам (наприклад, пшениці та кукурудзі), на які припадає до 18% світового експорту аграрної продукції[1].

Кава є тропічною культурою, вирощування якої можливе лише у регіонах, розташованих поблизу екватора — так званому "кавовому поясі", що охоплює Латинську Америку, Африку та Південно-Східну Азію. Найбільшими країнами-виробниками є Бразилія, В'єтнам і Колумбія, тоді як основними імпортерами виступають США, Німеччина та Італія.

Через свою обмежену географію вирощування та глобальний попит кава є високоекспортозалежним товаром. Виробники орієнтуються переважно на зовнішні ринки, що робить їх уразливими до коливань світових цін, зміни клімату та політичних чи логістичних ризиків у глобальному масштабі [2].

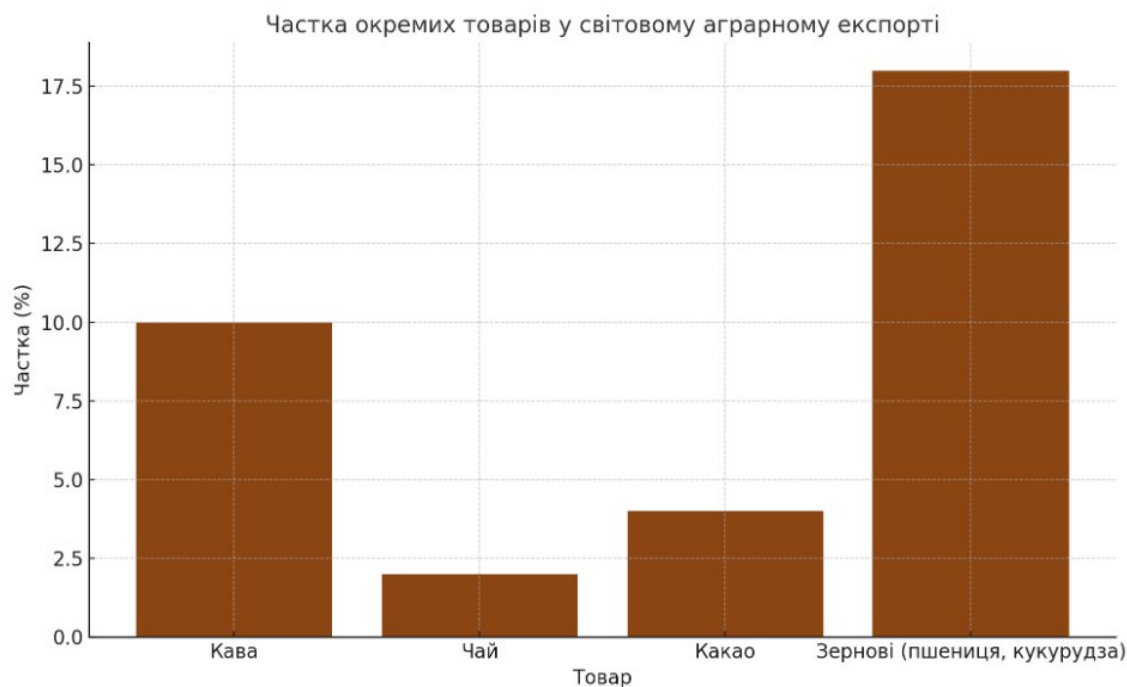

Рис. 1.1. Частка окремих товарів у світовому аграрному експорті

Складено за: [1].

Згідно з даними Міжнародної організації кави (ICO), кава становить приблизно 10% від загального обсягу торгівлі агропродовольчими товарами у світі, забезпечуючи доходи мільйонам фермерів у понад 70 країнах [1].

Світовий ринок кави формувався протягом кількох століть, набуваючи сучасного вигляду під впливом глобалізаційних процесів, розвитку логістики, зростання попиту у розвинених країнах і трансформації споживчих уподобань. Основними видами кави, що реалізуються на міжнародному ринку, є арабіка (*Coffea arabica*) та робуста (*Coffea canephora*), які відрізняються смаковими характеристиками, вмістом кофеїну, ціною та регіонами вирощування [3].

У порівнянні з іншими тропічними культурами, кава має надзвичайно високу експортозалежність. Близько 80–90% виробленої кави у країнах Латинської Америки, Африки та Азії спрямовується на зовнішні ринки, що робить її ключовим джерелом валютних надходжень. Наприклад, для таких країн, як Ефіопія, Уганда, Гватемала та Руанда, експорт кави становить до 25% від загального обсягу експорту.

Особливістю кави є її географічна обмеженість – вона може вирощуватися лише в тропічному кліматі, в межах так званого «кавового поясу», розташованого між 23° північної та 25° південної широти. Саме це формує асиметричну структуру глобального ринку: виробники здебільшого зосереджені в країнах, що розвиваються, тоді як основні споживачі – у високорозвинених державах Північної Америки, Європи та Азії[4].

Крім того, кава має високу додану вартість на етапах обробки, обсмаження та пакування, що зосереджені переважно у розвинених країнах. Це зумовлює необхідність міжнародної кооперації та створення глобальних ланцюгів постачання, де країни-виробники виступають сировинними донорами, а країни-імпортери – центрами переробки і споживання.

Таким чином, світовий ринок кави — це складна багаторівнева система, що поєднує виробників, трейдерів, переробників, експортерів та споживачів у різних частинах світу. Він є важливою складовою міжнародної торгівлі агропродовольчою продукцією, має значний економічний, соціальний та екологічний вплив на країни-учасниці процесу. Поєднує аграрний, торговий та індустріальний сектори на глобальному рівні [14].

Таблиця 1.1.

Основні характеристики світового ринку кави

Атрибут звіту	Деталі
Значення розміру ринку у 2024 році	236,07 млрд доларів США
Прогноз виручки у 2030 році	323,72 млрд доларів США
Темпи зростання	Середньорічний темп зростання 5,4% з 2024 по 2030 рік
Актуальні речі	2018 - 2023
Прогнозний період	2024 - 2030

Звіт оновлено	Вересень 2024
Кількісні одиниці виміру	Дохід у млн доларів США/млрд та середньорічний темп зростання з 2024 по 2030 рік
Охоплення звіту	Прогноз доходів, рейтинг компанії, конкурентне середовище, фактори зростання та тенденції
Охоплені сегменти	Продукт, природа, канал збуту, продукт за каналом збуту, регіон
Регіональний масштаб	Північна Америка; Європа; Азіатсько-Тихоокеанський регіон; Центральна та Південна Америка; Близький Схід та Африка
Сфера застосування країни	Канада; Мексика; Німеччина; ВЕЛИКОБРИТАНІЇ; Франція; Італія; Іспанія; Нідерланди; Китай; Японія; Індія; Південна Корея; Австралія; Бразилія; Південно-Африканська Республіка; Саудівська Аравія
Профіль ключових компаній	Компанія Nestlé; Кавова компанія Starbucks; Джей-Ді Піта; Кава Чібо; ЛУЇДЖІ ЛАВАЦЦА СПА; Кава Штраус Б.В.; Компанія Дж.М. Смукера; Мелітта; UCC UESHIMA COFFEE CO., LTD.; Массімо Дзанетті Беверіджиз США
Сфера кастомізації	Безкоштовне налаштування звіту (еквівалент до 8 робочих днів аналітиків) з покупкою. Додавання або зміна масштабів країни, регіону та сегмента.
Ціни та варіанти покупки	Скористайтесь індивідуальними варіантами покупки, щоб задовольнити ваші точні потреби в дослідженнях.

Складено за: [14].

Таким чином, звіт про глобальний ринок кави містить комплексний аналіз його розміру, динаміки зростання, регіонального охоплення та структури споживання, що дозволяє глибше зрозуміти економічні чинники, які формують

попит і пропозицію у цій галузі. Очікуване зростання ринку з 236,07 млрд дол. США у 2024 році до 323,72 млрд дол. США у 2030 році із середньорічним темпом 5,4% свідчить про стабільне розширення споживчого сегмента. Завдяки деталізованому охопленню каналів збуту, географічних регіонів та ключових компаній, звіт може бути ефективним інструментом для стратегічного планування як для учасників ринку, так і для дослідників та інвесторів.

1.2. Формування глобального ринку кави з урахуванням економіко-географічних факторів

Глобальний ринок кави сформувався під впливом комплексного набору економічних, географічних, кліматичних та соціально-політичних чинників, які визначили специфіку вирощування кави, її міжнародну торгівлю та розподіл доданої вартості.

Географічні чинники

Кава — одна з найбільш чутливих до клімату сільськогосподарських культур. Її вирощування вимагає дуже специфічних умов, які переважно зосереджені у так званому «кавовому поясі» — смузі, що простягається між 25° північної та 30° південної широти. Основні кліматичні вимоги включають:

Оптимальну температуру від 15 до 25 °C — занадто високі або низькі температури знижують врожайність і якість зерна.

Високу вологість і регулярні опади, необхідні для підтримання росту рослини.

Висоту над рівнем моря — ідеальні умови для арабіки спостерігаються на висотах 600–2000 метрів, що сприяє повільнішому дозріванню зерен і покращенню їх смакових якостей.

Ці географічні умови є строго локалізованими, що створює природну територіальну концентрацію виробництва в окремих регіонах світу:

Латинська Америка — Бразилія, Колумбія, Мексика, Гондурас, Гватемала, Коста-Ріка; ці країни домінують у світовому виробництві арабіки.

Африка — Ефіопія, Кенія, Уганда, Танзанія, Руанда — традиційні регіони з унікальними сортами та особливим профілем смаку.

Азія та Океанія — В'єтнам, Індонезія, Індія, Папуа-Нова Гвінея; тут переважає вирощування робусти, більш витривалої та менш вибагливої, але з нижчою якістю [5].

Економічні чинники

Історично формування глобального ринку кави тісно пов'язане з колоніальною епохою, коли каву почали культивувати у колоніях європейських імперій як експортну монокультуру. Ця модель заклала асиметричну економічну структуру, в якій країни-виробники (Бразилія, Колумбія, В'єтнам, Ефіопія) залишаються переважно сировинними постачальниками, тоді як країни-імпортери (США, країни ЄС, Японія) концентрують переробку, маркетинг і споживання, отримуючи основну частку прибутку через контроль над глобальними ланцюгами доданої вартості.

Економічна стратегія більшості країн-виробників є експортно орієнтованою. Їхня залежність від кави як основного джерела валютних надходжень робить національні економіки вразливими до глобальних цінових коливань. Світові ціни на каву формуються на біржах у Нью-Йорку та Лондоні, що посилює спекулятивний характер торгівлі й нестабільність доходів виробників. Це, своєю чергою, впливає на зайнятість, соціальні стандарти та бюджетну стійкість у країнах-виробниках.

Монокультурна модель виробництва створює додаткові економічні ризики. Сільськогосподарські регіони, зосереджені на вирощуванні лише кави, є вразливими до хвороб (зокрема грибкових уражень типу roya), несприятливих погодних умов та змін клімату, що загрожує зниженням урожайності, підвищенням собівартості та втратами для фермерів. За відсутності диверсифікації доходів малі виробники зазнають економічної маргіналізації.

Інституційна слабкість в окремих країнах-виробниках ускладнює процес модернізації кавової галузі. Недостатній доступ до кредитування, відсутність

ефективної кооперації, обмежена участь у міжнародних торгах і слабка переговорна позиція у глобальних ланцюгах постачання залишають виробників у нерівному становищі.

Натомість, у країнах-імпортерах кави формується найбільша частка доданої вартості: тут зосереджені процеси обсмажування, пакування, брендування, маркетингу та роздрібного продажу. Саме ці етапи формують до 80% кінцевої вартості продукту, що спричиняє економічну нерівність у глобальному розподілі доходів.

З іншого боку, зростання попиту на каву у країнах, що розвиваються, розширення ринку преміум-сегменту (спешіалті-кава), розвиток прямих контрактів між фермерами і обсмажувальниками, а також сертифікаційні програми (Fairtrade, Organic, Rainforest Alliance) відкривають нові економічні можливості для виробників і сприяють поступовій трансформації ринку[6].

Соціально-політичні та логістичні чинники

Політична стабільність у країнах-виробниках є критичною для безперебійного експорту кави. Конфлікти, корупція або зміни в законодавстві можуть суттєво впливати на пропозицію на світовому ринку.

Торгівельні угоди і регіональні блоки — наприклад, угоди між ЄС та країнами Латинської Америки сприяють більш вигідному доступу кави на європейські ринки.

Логістика і транспортна інфраструктура мають величезне значення, оскільки кава — це товар з високою вартістю та чутливий до термінів зберігання. Наявність портів, розвинені транспортні коридори і склади знижують витрати на доставку та підвищують конкурентоспроможність [7].

Сучасні тенденції в структурі глобального ринку кави

Регіоналізація ринку: Країни «Глобального Півдня» залишаються основними постачальниками сировини, натомість «Глобальний Північ» спеціалізується на високотехнологічній обробці, створенні продуктів із доданою вартістю (спеціалізовані сорти, органічна кава, кавові напої).

Диверсифікація продукції та зростання попиту на преміальні та етичні продукти, такі як кава з сертифікатами Fair Trade, Organic, Rainforest Alliance.

Вплив кліматичних змін — зростання температури та зміни опадів загрожують зниженням площ вирощування арабіки, що стимулює пошук нових сортів, стійких до посухи.

Інновації у виробництві і торгівлі — розвиток цифрових платформ, блокчейну для відстеження походження кави, зростання прямих контрактів між фермерами та покупцями[8].

Формування глобального ринку кави є результатом дії тісно переплєтених економіко-географічних чинників, що протягом століть визначали його структуру, просторову організацію та соціально-економічні наслідки для країн-учасниць. Географічна концентрація виробництва у тропічних регіонах «кавового поясу» обумовлює вразливість ринку до кліматичних коливань і природних ризиків. Водночас економічна модель, яка бере свій початок із колоніальної епохи, закріпила нерівномірний розподіл доданої вартості між країнами-виробниками та країнами-споживачами.

Сучасний ринок кави характеризується регіоналізацією, зростанням ролі етичної торгівлі, впливом логістичних інфраструктур, цифровізації та змінами у глобальних споживчих перевагах. Важливу роль відіграють також політична стабільність, наявність торговельних угод і доступ до міжнародних ринків. Усе це свідчить про складність і динамічність глобального кавового ринку, який перебуває в постійному процесі трансформації під впливом як природних, так і соціоекономічних факторів [9].

1.3. Інституційне регулювання та міжнародні організації у сфері торгівлі кавою

Світовий ринок кави — це не лише одна з найбільших аграрних індустрій у світі, а й складна екосистема, що потребує ретельного міжнародного регулювання. З огляду на високий рівень залежності країн-виробників від

експорту кави, зниження цін на неї може мати серйозні соціально-економічні наслідки. Тому міжнародні організації відіграють критично важливу роль у формуванні політик, нагляді за ринком та підтримці сталого розвитку.

Рис. 1.3. Основні напрями інституційного впливу на формування та стабільність світового кавового ринку

Складено за: [8, 9].

Міжнародна організація кави (ICO)

International Coffee Organization (ICO) — єдина міжурядова організація, що спеціалізується виключно на каві. ICO здійснює:

- щомісячне публікування аналітичних бюлетенів і статистичних оглядів [7];
- розробку та координацію програм розвитку з акцентом на інклюзивність, гендерну рівність та екологічність;
- організацію форумів, де зацікавлені сторони можуть обговорювати перспективи ринку, інновації та політичні виклики.

У 2022 році ІСО ухвалила нову Міжнародну кавову угоду, що передбачає ширшу участь приватного сектору у регуляторних процесах, а також зміцнення партнерства з громадськими організаціями.

Інші впливові інституції:

FAO (Food and Agriculture Organization) працює над підвищенням продовольчої безпеки, стимулюванням стійких аграрних практик та збереженням біорізноманіття.

WTO (World Trade Organization) контролює справедливість торгових умов, сприяє уникненню дискримінаційних бар'єрів і врегульовує спори між країнами.

Світовий банк та МВФ підтримують інфраструктурні проєкти у країнах, залежних від кавового експорту, інвестуючи в іригаційні системи, логістику та цифровізацію фермерських господарств.

Fair Trade (fairtrade.net) та Rainforest Alliance (rainforest-alliance.org) забезпечують добровільну сертифікацію, яка гарантує дотримання прав працівників, мінімальні ціни та премії на розвиток громад.

Нові виклики та цифрові трансформації

Зі зміною клімату, порушенням логістичних ланцюгів та зростанням вимог споживачів, регуляторні механізми також зазнають трансформації:

Цифрові платформи (blockchain, big data) використовуються для прозорого відстеження шляху кави «від зернини до чашки».

Карбонова звітність стає новим стандартом для експортерів — це вимагає адаптації як від фермерів, так і від урядів.

Гендерно-орієнтовані програми підтримуються міжнародними донорами: зокрема, ІСО має ініціативи, спрямовані на посилення ролі жінок у кавовому бізнесі [7].

Узгоджені дії міжнародних організацій, держав та приватного сектору дозволяють забезпечити справедливий та сталий розвиток кавової індустрії —

критично важливої для мільйонів дрібних фермерів у Латинській Америці, Африці та Азії.

Міжнародне інституційне регулювання відіграє фундаментальну роль у забезпеченні стабільності, справедливості та сталого розвитку глобального ринку кави. Завдяки діяльності таких організацій, як ICO, FAO, WTO, Fair Trade та Rainforest Alliance, формуються загальноприйняті стандарти, просуваються екологічні та соціальні ініціативи, а також надається підтримка країнам, що найбільше залежать від експорту кави.

У контексті глобальних викликів, зокрема зміни клімату, зростання нерівності та трансформації споживчих уподобань, інституційне регулювання стає дедалі більш комплексним і гнучким. Особлива увага приділяється цифровізації ланцюгів постачання, гендерній рівності, прозорості ринку та впровадженню еко-сертифікацій.

Зміцнення координації між міжнародними структурами, урядами та приватним сектором дозволяє сформувати більш справедливу й ефективну модель світової торгівлі кавою — з повагою до праці фермерів, захистом довкілля та відповідальністю перед майбутніми поколіннями.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН І ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ

2.1. Основні країни-виробники кави та особливості їх спеціалізації

Світове виробництво кави переважно зосереджене в регіонах між Тропіком Рака та Тропіком Козерога — так званому «кавовому поясі», до якого належать країни Латинської Америки, Африки, Азії та Океанії. Основу глобального виробництва становлять два основні види кавових зерен — арабіка (*Coffea arabica*) та робуста (*Coffea canephora*). Арабіка, на яку припадає приблизно 60–70% світових обсягів, цінується за делікатний смак і складний аромат. Натомість робуста вирізняється підвищеною стійкістю до захворювань і кліматичних коливань, а також насиченим гіркуватим смаком, що робить її популярною для виробництва розчинної кави.

Рис. 2.1.Кавовий пояс світу

Складено за: [2].

Постійне зростання глобального попиту стимулює розширення виробництва, однак галузь стикається з низкою викликів — кліматичні зміни, цінова волатильність, соціально-економічні труднощі. У відповідь на це зростає

значення інноваційних агротехнологій, принципів сталого розвитку та справедливої торгівлі (Fair Trade), які забезпечують збереження врожаїв та гідні умови для фермерських господарств [2].

Основні критерії лідерства країн-виробників кави включають:

Обсяги виробництва (млн 60-кілограмових мішків на рік) — провідні позиції традиційно утримують Бразилія, В'єтнам і Колумбія;

Якість продукції, визначена за міжнародними дегустаціями та конкурсами;

Обсяги експорту, що відображають частку країни на світовому ринку;

Площа кавових плантацій, як показник виробничого потенціалу;

Економічне значення галузі — у деяких країнах кава є ключовим джерелом валютних надходжень (Гондурас, Гватемала);

Кліматично-географічні умови, зокрема висота над рівнем моря, тип ґрунтів і температурний режим, що впливають на смакові характеристики зерна.

Провідні країни-виробники кави

Бразилія — найбільший у світі виробник, який забезпечує приблизно 35% глобального обсягу. Спеціалізується переважно на арабіці, хоча вирощується також і робуста. Відзначається стабільною якістю, масштабістю виробництва та відносно низькою собівартістю.

В'єтнам — другий за обсягом виробник, майже повністю спеціалізується на робусті (понад 90%). Країна експортує її для виготовлення розчинної кави. Частка В'єтнаму у світовому виробництві становить близько 17–18% (понад 1,7 млн тонн у 2023 році).

Колумбія — третій провідний виробник, спеціалізується на високогірній арабіці. Відома стабільно високою якістю та популярністю у преміальному сегменті завдяки збалансованому смаку та досконалій обробці [6].

Індонезія — виробляє обидва типи кави, зокрема славиться робустою з унікальним смаковим профілем (Суматра, Ява). Частка у світовому виробництві — близько 6–7%.

Ефіопія — батьківщина арабіки, вирізняється широким сортовим різноманіттям та високою якістю спешелті-кави. У 2022–2023 роках вироблено близько 450–480 тис. тонн.

Гондурас, Уганда, Перу, Мексика, Гватемала — середні за обсягами, проте активні гравці спешелті-сегменту. Вирощують переважно арабіку, орієнтуючись на експорт у США, ЄС, Японію.

Панама, Кенія, Коста-Рика — визнані лідери у нішовому преміальному виробництві. Наприклад, панамська Гейша, кенійська арабіка з яскравою кислинкою та коста-риканська кава з альтернативною обробкою формують унікальні профілі, високо оцінені на аукціонах.

Таблиця 2.1.1.

Провідні країни-виробники кави

Країна	Частка у світовому виробництві	Сорти	Характеристика
Бразилія	≈ 35%	Арабіка, Робуста	Найбільш масштабне виробництво, стабільно висока якість та відносно низька собівартість
В'єтнам	17–18%	Робуста	Експортує переважно сировину для розчинної кави
Колумбія	8–10%	Арабіка	Високогірна, збалансований смак, висока якість
Індонезія	6–7%	Арабіка, Робуста	Унікальний смаковий профіль (Суматра, Ява)
Ефіопія	4–5%	Арабіка	Різнманіття сортів, висока спеціалізація (спешелті-кава)
Гондурас, Уганда, Перу, Мексика, Гватемала	2–5% кожна	Арабіка	Вирощують переважно арабіку, концентруючись на експорті (США, ЄС, Японія)
Панама, Кенія, Коста-Рика	< 2% кожна	Арабіка	Відомі своїми спешелті-напоями, преміальною історією та профілями смаку (Гейша в Панамі, висока кислинка в Кенії)

Складено за: [6].

Спеціалізація кожної країни обумовлена кліматичними умовами, історичними особливостями, державними програмами підтримки сільського господарства та рівнем технологічного розвитку. Участь у міжнародних

ініціативах, спрямованих на сталий розвиток і сертифікацію продукції, також суттєво впливає на конкурентоспроможність.

Тенденції на ринку: попит, урбанізація та нові моделі споживання

У 2024 році світовий експорт кави сягнув 10,61 млн 60-кілограмових мішків, що свідчить про стійке зростання попиту. Особливо швидко зростає споживання у країнах із раніше низькою культурою кавопиття — Індія, Китай, Філіппіни, де молодь дедалі активніше віддає перевагу зерновій каві. Це пов'язано як із смаковими перевагами, так і з поширенням інформації про потенційні користі для здоров'я: зниження ризику діабету, покращення метаболізму, стимуляція когнітивних функцій завдяки кофеїну.

Швидкими темпами зростає сектор мережевих кав'ярень, зокрема завдяки франчайзинговим моделям. Бренди Starbucks, Costa Coffee, Tim Horton's, Lavazza, Cafe Coffee Day сприяють формуванню кава-культури, що поєднує якісний продукт із комфортним соціальним простором. Урбанізація, зростання доходів і трансформація стилю життя сприяють формуванню стабільного попиту.

Також на ринок впливають зміни корпоративної культури — поширення зон для кавових пауз в офісах стимулює додаткове споживання. На цьому тлі зростає зацікавленість у органічній каві, яку обирають екологічно свідомі споживачі [11].

Незважаючи на позитивну динаміку, галузь стикається з екологічними викликами, зокрема забрудненням води через традиційні вологі методи обробки. Це стимулює пошук сталих технологій, що мінімізують вплив на довкілля, наприклад, повторне використання води, компостування лузги, розвиток сухих методів ферментації.

Таким чином, структура світового виробництва кави є не лише регіональною, але й сегментованою за якістю, що зумовлює відмінності у доданій вартості та прибутковості в межах глобального ланцюга постачання. Подальше зростання

ринку залежатиме від поєднання інновацій, сталих практик і адаптації до змін у споживчій поведінці.

У таблиці 2 узагальнено дані щодо провідних країн світу за обсягами експорту та імпорту кави у 2023 році. Це дозволяє візуалізувати торговельну структуру ринку та оцінити глобальну динаміку переміщення кавової продукції.

Таблиця 2.1.2.

Провідні країни, що експортують та імпортують каву в усьому світі у 2023 році (у мільйонах доларів США)

Місце	країна	млн. дол. США	країна	млн. дол. США
1	Бразилія	7 350,81	США	8 201,73
2	Швейцарія	3 641,66	Німеччина	4 121,38
3	Німеччина	3 498,17	Франція	3 272,28
4	Нідерланди	1 199,69	Італія	2 478,69
5	США	1 193,49	Канада	1 735,03
6	Канада	763,21	Японія	1 560,66
7	Польща	538,69	Нідерланди	1 554,62
8	Мексика	433,83	Іспанія	1 392,3
9	Велика Британія	234,33	Велика Британія	1 327,11
10	Чехія	228,1	Швейцарія	1 244,08

Складено за: [11].

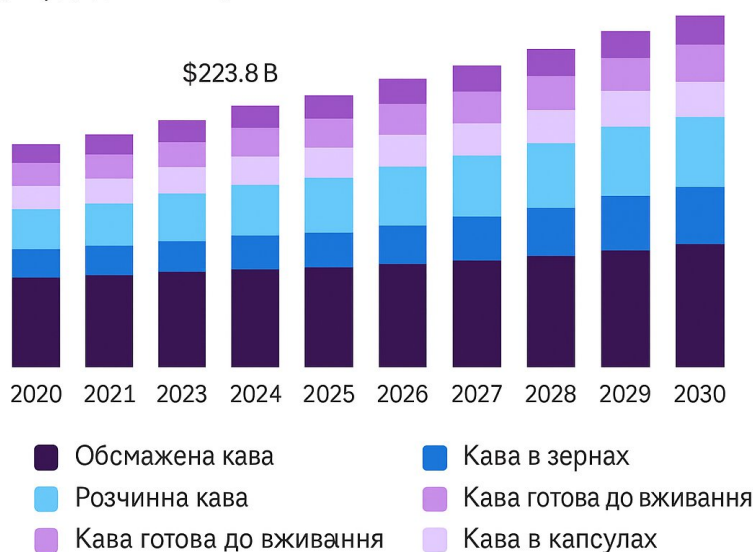
У структурі світового кавового ринку важливу роль відіграють не лише країни-виробники, а й учасники глобальних торговельних потоків. У таблиці 2 представлено провідні країни, що експортують та імпортують каву у 2023 році. Зокрема, Бразилія є безперечним лідером з експорту, тоді як США – найбільшим імпортером кави. Варто також звернути увагу на високі показники Швейцарії та Німеччини, які, попри обмежене виробництво, є потужними реекспортерами завдяки розвинутим потужностям із обсмажування та переробки кави/

2.2. Розмір і структура світового ринку кави, динаміка його розвитку

Світовий ринок кави демонструє стабільне зростання та значну диверсифікацію. У 2023 році його обсяг оцінювався в 223,78 млрд доларів США, а середньорічний темп зростання (CAGR) прогнозується на рівні 5,4% у період 2024–2030 років. Основними рушіями залишаються високий попит, особливо в країнах, що розвиваються (зокрема в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні), зростання культури споживання кави, урбанізація та підвищення рівня доходів [10].

Ринок кави

(млрд. дол. США)

5,4%

Середньорічний темп зростання (CAGR) світового ринку (2024–2030)

Джерело:
Grand View Research

Рис. 2.2. Середньорічний темп зростання світового ринку

Складено за: [10].

Зміна споживчих вподобань формує нову преміальну нішу на ринку. Попит зміщується в бік спешелті кави, органічної продукції, сталого виробництва та кави одного походження. Висока якість, унікальні смакові профілі та етичне походження стали ключовими факторами купівельної поведінки, особливо серед міленіалів і покоління Z. Так, за даними National Coffee Data Trends (2021), 65% міленіалів і 46% представників покоління Z споживають каву щоденно.

Паралельно розвиваються нові формати споживання: холодна кава, нітро-кава, капсульна продукція та готові до вживання напої (RTD). RTD-сегмент

демонструє один з найвищих темпів зростання — 6,4% щорічно. Зростає популярність домашнього заварювання, що стимулює попит на свіжообсмажені зерна та крафтові суміші.

У 2023 році 53,7% глобального доходу припадало на обсмажену каву, а понад 85% — на звичайну (неорганічну) продукцію, що пояснюється її доступністю та масштабом виробництва. Водночас органічна кава демонструє щорічне зростання на рівні 7,4%, що свідчить про зростання попиту на екологічно чисту та безпечну продукцію.

Активізація інновацій, угоди злиття та поглинання між виробниками, а також поява стартапів і брендів преміального сегмента сприяють конкуренції. Паралельно зростає конкуренція з альтернативними напоями — чаєм, матча, трав'яними настоями, напоями на основі цикорію, ячменю та функціональними RTD-продуктами з додаванням білків і вітамінів [12].

Виробництво кави залишається чутливим до кліматичних змін, хвороб рослин (зокрема кавової іржі), стихійних лих та політичної нестабільності. За даними USDA, у 2023/24 маркетинговому році прогнозується виробництво 66,4 млн мішків у Бразилії, 31,3 млн — у В'єтнамі та 11,6 млн — у Колумбії — трьох провідних експортерів кавових зерен.

Статистика каналів дистрибуції

У 2023 році B2B-канал забезпечив 62,5% світової виручки від продажу кави. B2B-продажі включають оптові закупівлі підприємствами HoReCa-сектору: ресторанами, кафе, готелями, які потребують значного запасу продукції для обслуговування клієнтів. Цей канал дозволяє адаптувати продукцію до конкретних потреб бізнесу, зокрема щодо смакових профілів, упаковки та брендovаних рішень. Зростання кількості закладів громадського харчування додатково стимулює попит.

Водночас сегмент B2C демонструє активне зростання, зокрема завдяки розвитку електронної комерції. Споживачі все частіше купують каву через гіпермаркети, супермаркети, міні-маркети, спеціалізовані магазини та онлайн-

платформи. Популярність спешелті кави, її доступність у роздріб та на e-commerce платформах сприяють розширенню аудиторії. Все більше виробників і брендів налагоджують прямі продажі споживачам онлайн, минаючи традиційні роздрібні канали.

Прогнозується, що сегмент B2C демонструватиме середньорічне зростання на рівні 5,4% у період 2024–2030 років, що свідчить про трансформацію споживчої поведінки в напрямі персоналізованого та онлайн-орієнтованого досвіду.

Розвиток електронної комерції сприяє прямим продажам від виробника до споживача, що розширює ринкові можливості.

Географічна структура

Найбільшими виробниками кави у 2023/24 МР виступали:

Бразилія — 66,4 млн мішків;

В'єтнам — 31,3 млн мішків;

Колумбія — 11,6 млн мішків.

Залежність від погодних умов, шкідників і політичної стабільності в країнах-виробниках є важливими ризиками для світового ринку [14].

2.3. Регіональна аналітика світового ринку кави

Світовий ринок кави демонструє суттєву регіональну диференціацію, з огляду на культурні особливості споживання, рівень доходів населення, розвиток інфраструктури кавового сервісу та маркетингові стратегії провідних гравців. У 2023 році лідерами за часткою в глобальному доході стали Європа (32,6%) та Північна Америка (23,2%), при цьому стрімке зростання спостерігається в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Північна Америка

У 2023 році на Північну Америку припадало 23,2% доходу світового ринку кави. Ключовим драйвером зростання є популярність обсмаженої кави, яку активно просувають мережі кав'ярень, зокрема Starbucks. Широка лінійка

смаків, варіантів обсмаження та індивідуальний підхід до споживача забезпечують сталий попит на цей сегмент.

США залишаються одним із найбільших ринків споживання кави у світі. Щоденно в країні споживається понад 400 мільйонів чашок кави, а кількість любителів напою перевищує 150 мільйонів осіб. Завдяки наявності великої кількості кав'ярень, малих кафе та мереж (Starbucks, Dunkin' Donuts тощо), ринок демонструє середньорічний темп зростання (CAGR) 5,5% у 2024–2030 рр.

Європа

Європейський регіон займає 32,6% глобального ринку кави (2023). Тут спостерігається виражена тенденція до зростання попиту на високоякісну, преміальну та спешелті каву. У Західній Європі активно розвивається культура кав'ярень третьої хвилі, які пропонують каву з унікальним смаковим профілем та зернами одного походження [15].

Рис. 2.3. Тенденції за регіонами 2024-2025

Складено за: [16].

За даними СБІ (Центру сприяння імпорту з країн, що розвиваються), з 2018 по 2020 рік кількість кав'ярень, які подають спешелті каву, в Європі зросла на 18%. Зростає попит на стійко вирощену та етично вироблену каву.

Велика Британія демонструє найвищий темп зростання в регіоні – прогнозований CAGR становить 6,4% у 2024–2030 рр. Ринок зрушується в бік споживання спешелті-продуктів. Щоденне споживання кави в країні становить 95 мільйонів чашок, що формує значний обсяг – 2,8 мільярда чашок на рік.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон

Ринок кави в Азійсько-Тихоокеанському регіоні є одним із найдинамічніших, із прогнозованим середньорічним темпом зростання 6,1% у 2024–2030 роках. Кавова культура активно розвивається в Японії, Південній Кореї, Австралії та інших країнах, особливо серед молодого покоління [15].

У Японії, зокрема, на частку ринку припадало 33,2% доходу всього регіону у 2023 році. Зростає попит на спешелті каву, капсульні та холодні формати, що відповідає урбанізованому та технологічному способу життя населення.

Ключові інсайти:

Глобальний ринок кави оцінювався в 223,78 млрд дол. США у 2023 році, з прогнозом досягти 236,07 млрд дол. США у 2024 році та 323,72 млрд дол. США до 2030 року (CAGR — 5,4%).

Найбільшими гравцями є:

Nestlé, Starbucks, Lavazza, J.M. Smucker, UCC Ueshima Coffee, Massimo Zanetti, JDE Peet's, Tchibo, Strauss Coffee, Melitta.

Компанії активно розширюють присутність через злиття та поглинання, партнерства, випуск нових продуктів і глобальну експансію.

Основні фактори, що стимулюють ринок:

Зміна споживчих вподобань: зростаюча популярність спешелті та вишуканої кави, а також продуктів з органічним і сталим походженням.

Інноваційні формати споживання: зростання попиту на капсульну каву і ready-to-drink (RTD) напої.

Цінові коливання: середні ціни на арабіку та робусту демонстрували значні коливання у 2014–2025 рр., зумовлені погодніми умовами, глобальними кризами, коливанням попиту і пропозиції [16].

Підвищення цінності бренду: споживачі все частіше готові платити премію за якість, ексклюзивність та етичність виробництва.

2.4. Фактори, що стимулюють ринок кави

Одним із основних факторів, що стимулюють ринок кави, є змінювані споживчі вподобання та тенденції. Зокрема, спостерігається зростання попиту на спеціальну (спешелті) та вишукану каву, органічну та з джерел, сертифікованих як стійкі, а також преміальні сорти кави одного походження. Споживачі все частіше орієнтуються на високоякісні продукти, готові платити премію за унікальні смакові профілі, що асоціюються з вищою якістю. Цей тренд має суттєвий вплив на зростання вартості ринку кави в цілому.

Особливо великий попит спостерігається на спешелті каву, яка часто вважається більш унікальною та відрізняється особливими смаковими характеристиками. Водночас вишукана кава, яка виробляється з кавових зерен одного походження, також набуває популярності серед споживачів, що прагнуть спробувати більш ексклюзивні варіанти. Цей попит сприяє підвищенню доходів і прибутковості для виробників, обсмажувачів та роздрібних продавців кави. Поява таких зручних форматів кави, як капсули та кавові чалди, стала додатковим фактором, що змінила ринок та зробила споживання кави більш доступним і зручним [26].

Ще одним важливим фактором є коливання цін на каву арабіку та робусту, що істотно впливає на ціноутворення та рівень попиту. Зміни в погодних умовах, попиті та пропозиції, а також загальносвітові економічні процеси віддзеркалюються в графіку цін на ці види кави та впливають на прийняття рішень виробників та споживачів.

Уподобання споживачів

Уподобання споживачів сьогодні зазнають істотних змін, що визначає попит на каву. В останні роки відбувається помітний зсув у бік спеціалізованих напоїв, наприклад, холодного заварювання, нітро-кави та екологічно чистих

варіантів. Це пов'язано з тим, що споживачі стають більш освіченими та звертають особливу увагу на походження сировини, історії виробників та використанні методи вирощування.

Рівень доходів

Рівень доходів істотно впливає на споживання кави. Зі збільшенням рівнів доходу споживачі готові платити більше за преміальні спеціальтети, виражені в унікальних смаках, сертифікатах (органік, Fair Trade) та історії походження кожної чашки. Водночас люди з нижчими доходами віддають перевагу розчинній, бюджетній та розливній каві, щоб задовольнити щоденні потреби за прийнятну ціну[27].

Ціна на каву та замітники

Ціна на каву та наявність заміників безпосередньо впливають на попит на цей напій. Вищі ціни, наприклад, завдяки природних катаклізем, посуші чи логістичних проблем, спонукають споживачів звертатись до інших напоїв — чаю, розчинних напоїв, Red Bull тощо.

Культурні чинники

Культурні практики та історично сформовані звички також істотно визначають рівень споживання кави. В деяких країнах, наприклад, в Італії та Туреччині, цей напій є невід'ємно пов'язаний із соціалізацією та гостиністю, а розширення великих мереж кав'ярень, наприклад Starbucks, допомагає розповсюджувати ці традиції й за кордоном.

Сприйняття здоров'я

Сприйняття здоров'я — позитивне чи негативне — істотно впливає на рівень споживання кави. В деяких дослідженнях підкреслено користь кави для здоров'я (покращення розумових здібностей, профілактика деяких нейродегенеративних розладів), що заохочує споживання, а деякі споживачі скорочують прийом напою через можливі розлади сну чи нервові напруження.

Зручність та доступність

Зручність та доступність також грають вирішальну роль у попиті на каву. Розповсюдженість кав'ярень, готових напоїв, вендингових автоматів, а також використання капсульних систем дає можливість швидко та просто задовольнити потребу у цьому напої, що тільки зміцнює позиції кави на світовому ринку[28].

Маркетинг та реклама

Маркетинг та реклама істотно впливають на попит, створюючи нові звички та образи споживання. Реалізація цілеспрямованих кампаній, співпраця зі знаменитостями, використання соціальних мереж допомагають розширювати цільову аудиторію та зміцнюючи позиції брендів.

Економічні умови

Стан економіки, рівень безробіття та споживчих настроїв також визначає рівень попиту на каву. В періоди економічного піднесення споживачі готові платити більше за преміальні напої, а в часи спаду — віддають перевагу бюджетнішим варіантам.

Сезонні коливання

Попит на каву зазнає сезонних коливань: взимку він зростає завдяки гарячим напоям, а влітку набувають популярності холодно заварені варіації та напої з льодом. Реалізація сезонних акцій дає можливість розширювати продажі та задовольняти потреби споживачів у кожному пору року.

Глобальні зміни в виробництві та торгівлі також істотно віддзеркалюються на попиті та цінах на каву. Збої в постачанні, природні лиха, зміна тарифних бар'єрів, попит на сертифіковані продукти — всі ці фактори визначають ситуацію на світовому ринку та рівень задоволення попиту споживачів [29].

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ КАВИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

3.1. Сучасні тренди та нові тенденції на світовому ринку кави під впливом глобальних викликів

Світовий ринок кави наразі переживає динамічні трансформації, зумовлені глобальними викликами, зокрема зміною клімату, урбанізацією, цифровізацією, а також зростанням попиту на сталість, якість та індивідуалізацію продукту. Зміни у поведінці споживачів, технологічні інновації та глобальні економічні процеси спричинили формування нових стратегічних векторів розвитку галузі.

Однією з ключових тенденцій є преміалізація ринку, що проявляється у зростанні попиту на спешелті каву, органічну продукцію та каву одного походження (single origin), яка вирізняється унікальним смаковим профілем і асоціюється з етичним виробництвом та соціальною відповідальністю. Цей тренд свідчить про поступовий відхід від масового споживання на користь персоналізованих підходів до вибору кавового продукту.

Інноваційні формати споживання також набувають популярності. Зокрема, сегмент готових до споживання напоїв (RTD, ready-to-drink) демонструє один із найвищих середньорічних темпів зростання — на рівні 6,4% [11]. До таких продуктів належать холодна кава, нітро-кава та капсульні рішення, що особливо приваблюють споживачів у великих містах завдяки зручності, мобільності й стабільній якості.

Значну роль у трансформації ринку відіграє цифровізація торгівлі: інтернет-магазини та онлайн-платформи забезпечують прямий зв'язок між виробником і кінцевим споживачем, сприяючи зменшенню кількості посередників та оптимізації логістичних процесів. Це дозволяє брендам швидко адаптуватися до локальних особливостей ринку та оперативно реагувати на зміну споживчих вподобань.

Зростає важливість сталого виробництва та соціальної відповідальності у кавовій галузі. Все більше споживачів надають перевагу продукції з екологічними та етичними сертифікаціями (Fair Trade, Rainforest Alliance, UTZ тощо), що формує нові стандарти якості та підвищує вимоги до прозорості ланцюгів постачання.

Водночас ринок залишається вразливим до глобальних ризиків, зокрема зміни клімату, що негативно впливає на врожайність у ключових країнах-виробниках (Бразилія, В'єтнам, Колумбія). Серед загроз також — поширення захворювань кавових рослин, таких як кавова іржа, а також політична та економічна нестабільність у країнах, що забезпечують більшу частину світових поставок.

Регіональна специфіка розвитку

У США спостерігається стійке зростання попиту на обсмажену каву преміального сегменту. Щоденне споживання кави перевищує 400 мільйонів чашок, а тренди формують як великі мережі на зразок Starbucks і Dunkin' Donuts, так і незалежні кав'ярні та бариста, які пропонують персоналізований підхід до кожного споживача [17].

У Західній Європі зростає популярність спешелті кави: споживачі дедалі більше звертають увагу на походження зерна, спосіб обробки та профіль обсмажування. Наприклад, у Великій Британії щоденне споживання кави досягає 95 мільйонів чашок, а середній споживач випиває близько трьох чашок на день [18], що свідчить про стабільний попит на продукцію високої якості.

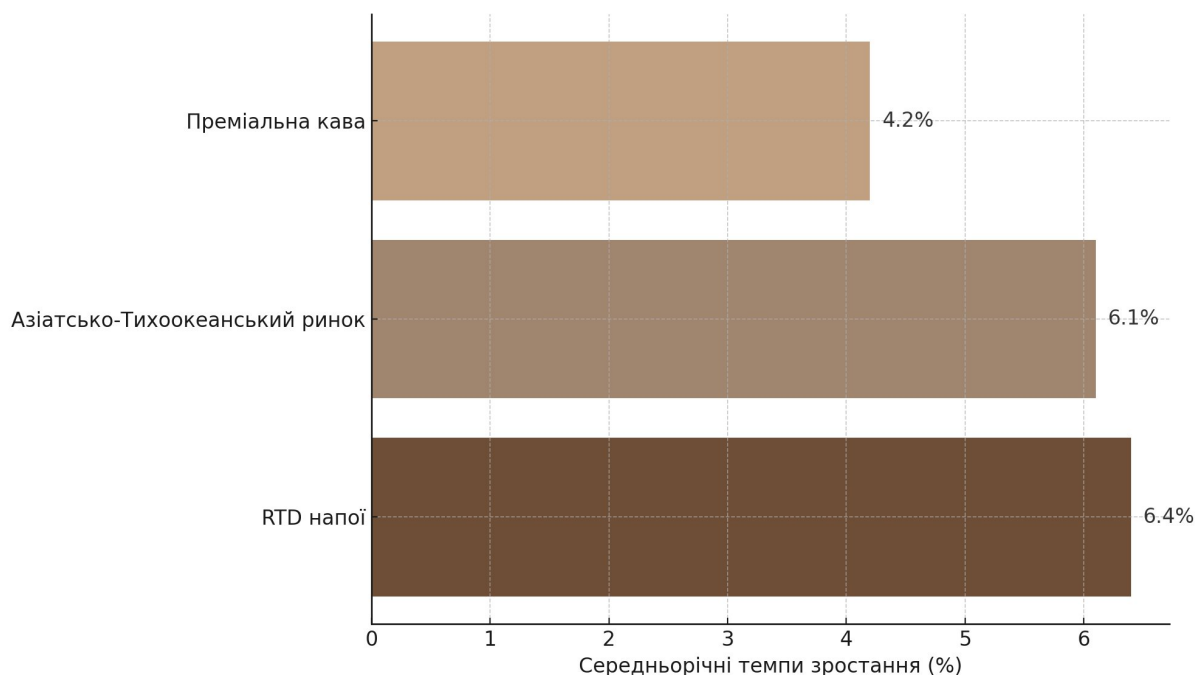

Рис. 3.1. Основні тренди зростання на світовому ринку кави до 2030

Складено за: [19].

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні, особливо в Японії, Китаї та Південній Кореї, формується нова кавова культура, зорієнтована на молодь, креативні формати споживання та експерименти зі смаками. Прогнозується, що до 2030 року ринок регіону зростатиме середньорічними темпами понад 6,1% [19], що робить його одним із найбільш перспективних напрямів для інвестицій у кавову галузь.

3.2. Перспективи розвитку міжнародної торгівлі кавою на засадах сталого розвитку

У контексті глобальних викликів — зміни клімату, соціальної нерівності, деградації ґрунтів і вимог до прозорості — сталий розвиток у сфері міжнародної торгівлі кавою набуває стратегічного значення. Більшість провідних гравців ринку активно інтегрують принципи ESG (Environmental, Social, Governance) у всі етапи виробництва та логістики, що включає інвестування в освіту фермерів, модернізацію виробничих потужностей, скорочення вуглецевого сліду, впровадження циркулярної економіки та прозорість ланцюгів постачання [20].

Особливу увагу приділяють етичному виробництву, що реалізується через поширення сертифікаційних програм, таких як Fairtrade, Rainforest Alliance, Organic та UTZ Certified. Наявність відповідних сертифікатів стає ключовою умовою для виходу на ринки країн із високими стандартами імпорту — ЄС, США, Канади, Японії.

Зростаюча вимогливість споживачів до походження та якості продукції стимулює впровадження цифрових технологій простежуваності (traceability) — від ферми до чашки. Зокрема, використання блокчейн-платформ та штучного інтелекту забезпечує надійний контроль за етапами виробництва і зміцнює довіру кінцевого споживача. Це сприяє формуванню відповідального споживання та відкриває нові можливості для експортерів, які дотримуються стандартів сталості [21].

Зміни у регуляторному середовищі також мають значний вплив на перспективи торгівлі. Наприклад, Європейський Союз у 2023 році схвалив новий регламент щодо товарів, пов'язаних з вирубкою лісів, який встановлює жорсткі вимоги до сталого походження імпортованої продукції, зокрема кави. Це спонукає країни-експортери вдосконалювати агротехнології, впроваджувати екологічно чисті методи вирощування та вдосконалювати логістику.

Сегмент органічної кави продовжує демонструвати динамічне зростання — прогнозований середньорічний темп становить 7,4% у найближчі роки. Попит на безпечну, чисту та етично вирощену каву відкриває нові ринкові можливості, особливо для малих виробників і фермерських кооперативів у країнах Глобального Півдня.

Паралельно розвивається цифрова екосистема торгівлі кавою: онлайн-платформи, автоматизовані логістичні рішення, Big Data-аналітика, індивідуалізація смаку на основі даних про вподобання споживачів. Інновації в упаковці, збереженні аромату, функціональних властивостях (наприклад,

додавання пробіотиків або адаптогенів) посилюють конкурентні позиції брендів на глобальному рівні.

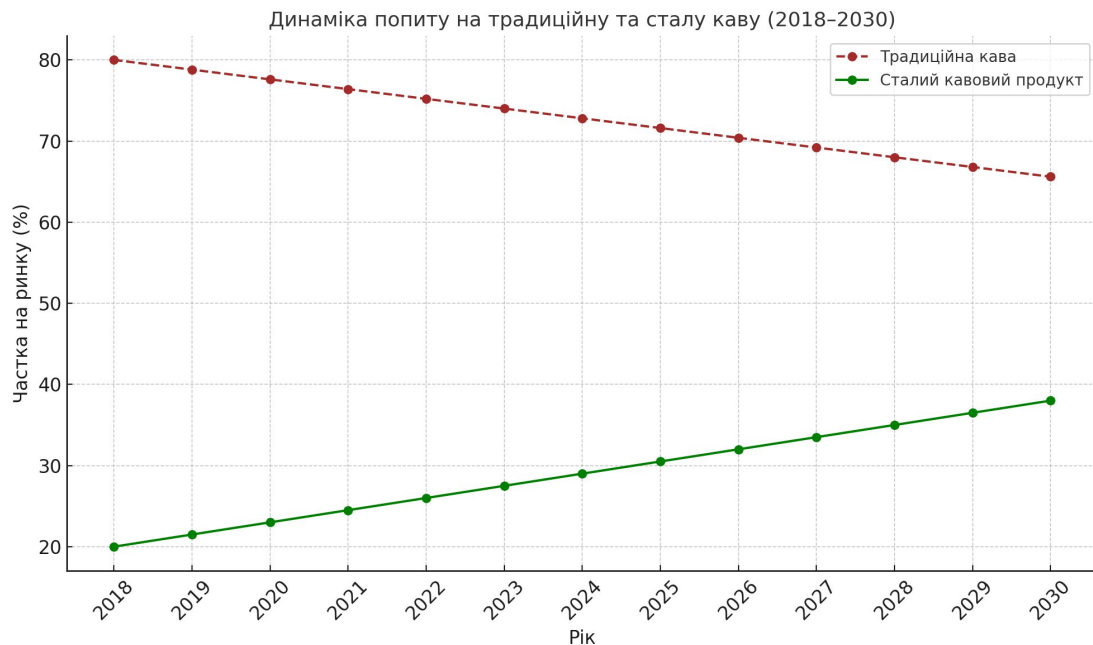

Рис. 3.2. Динаміка попиту на тенденцію та сталу каву (2018-2030)

Складено за: [21].

На графіку зображено прогнозовану динаміку попиту: попит на традиційну каву знижується, тоді як на сталу — стабільно зростає. Це відображає зсув у бік етичного споживання та сталого виробництва.

За даними [22], прогнозується зростання світового ринку кави з 236,07 млрд доларів США у 2024 році до 323,72 млрд доларів у 2030 році, із середньорічним темпом зростання (CAGR) на рівні 5,4%. Така динаміка обумовлена підвищенням попиту у країнах з високим рівнем урбанізації, розвитком середнього класу, цифровізацією та логістичними інноваціями.

Майбутнє міжнародної торгівлі кавою лежить у площині поєднання економічної ефективності, екологічної відповідальності та соціальної справедливості. Успішна інтеграція принципів сталого розвитку на всіх рівнях кавового ланцюга — від виробника до споживача — є передумовою для довгострокової стабільності, посилення довіри до брендів і формування нової парадигми етичної глобалізації[30].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження світового ринку кави в контексті міжнародної торгівлі засвідчує важливість та багатогранність цього сегменту агропродовольчого ринку в умовах сучасної глобалізації. У роботі було здійснено комплексний аналіз теоретичних засад, сучасного стану, а також перспектив розвитку ринку кави з урахуванням поточних глобальних викликів та трансформацій.

У першому розділі було розглянуто світовий ринок кави як складову міжнародної аграрної торгівлі, що підкреслило його значення як стратегічно важливого товару світового експорту. Проаналізовано сферу застосування звітів про ринок кави, що є важливими інструментами для бізнесу, урядових структур та міжнародних організацій. Враховано ключові економіко-географічні фактори, які формують глобальний ринок, зокрема історичні традиції вирощування, кліматичні умови, виробничий потенціал та особливості логістики. Окремо досліджено інституційне регулювання ринку, роль провідних міжнародних організацій, таких як Міжнародна кавова організація, та нормативно-правові механізми, що забезпечують стабільність і розвиток торгівлі кавою.

Другий розділ був присвячений детальному аналізу сучасного стану ринку. Було ідентифіковано провідні країни-виробники кави, їхню спеціалізацію на видах кави (арабіка, робуста) та виробничі особливості, що формують конкурентні переваги на глобальному ринку. Проведено оцінку розміру та структури світового ринку, а також простежено динаміку його розвитку за останні роки. Особлива увага приділена регіональній аналітиці, що дозволила виявити регіональні відмінності у виробництві, споживанні та торгівлі кавою. Досліджено ключові фактори, які стимулюють розвиток ринку, серед яких – технологічні інновації, зміни у споживчих вподобаннях, а також соціально-економічні умови країн-виробників.

У третьому розділі розглянуто перспективи розвитку світового ринку кави у контексті глобальних викликів, серед яких – зміна клімату, економічна нестабільність, а також зростаючі вимоги до сталого розвитку та соціальної відповідальності. Було визначено основні сучасні тренди, зокрема зростання попиту на органічну та етичну каву, впровадження екологічних технологій у виробництві, а також зміни в ланцюгах постачання під впливом цифровізації та інновацій. Перспективи розвитку міжнародної торгівлі кавою також пов'язані з посиленням нормативного регулювання, спрямованого на підтримку екологічної сталості та покращення соціальних умов у країнах-виробниках.

Отже, результати дослідження підтверджують, що світовий ринок кави перебуває у стані активних трансформацій, що відкриває нові можливості для розвитку, але водночас ставить перед учасниками ринку нові виклики. Для ефективного функціонування і сталого розвитку цього ринку необхідно враховувати комплекс економічних, екологічних і соціальних факторів, а також активно впроваджувати інновації і відповідальні бізнес-практики.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для формування державної аграрної політики, розробки стратегій міжнародної торгівлі кавою та планування діяльності компаній, зацікавлених у цьому сегменті ринку. Наукова цінність дослідження полягає у всебічному підході до аналізу тенденцій світового ринку кави, що сприяє кращому розумінню його функціонування в умовах глобальних економічних змін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вітюк А. В., Залєвська А. О. Аналіз розвитку ринку кавових напоїв в Україні. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 4. С. 72–80. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2023.4.72.80> (дата звернення: 5.04.2025).
2. Державна служба статистики України. Статистичні дані про споживання кави в Україні. 2023. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 10.05.2025).
3. Національна академія аграрних наук України. Світовий ринок кави: аналітичний огляд. *Економіка АПК*. 2022. № 11. С. 45–52.
4. Коваленко І. П. Перспективи розвитку кавової індустрії в Україні. *Економічний простір*. 2023. № 8. С. 96–102.
5. British Coffee Association. (2024). UK coffee consumption report. Retrieved from <https://www.britishcoffeeassociation.org/> (дата звернення: 22.04.2025).
6. Climate Institute. A Brewing Storm: The Climate Change Risks to Coffee. <https://climateinstitute.org.au> (дата звернення: 15.04.2025).
7. Deloitte. (2024). Deloitte Coffee Study 2024. <https://www.deloitte.com/ch/en/Industries/consumer/perspectives/coffee-study.html> (дата звернення: 9.05.2025).
8. Fairtrade International. Coffee Market Report. <https://www.fairtrade.net> (дата звернення: 14.04.2025).
9. Fresh Cup. (2024). Experts Share Emerging Coffee Industry Trends Of 2024. <https://freshcup.com/experts-share-emerging-coffee-industry-trends-of-2024/> (дата звернення: 10.05.2025).
10. GourmetPro. (2025). Coffee Market Trends: Expert Insights [2025]. <https://www.gourmetpro.co/blog/coffee-market-trends-expert-insights> (дата звернення: 5.05.2025).
11. International Coffee Organization (ICO). Coffee Market Report – December 2023. <https://www.ico.org/> (дата звернення: 5.04.2025).

12. Julius Meinl. (2024). Coffee trends to watch in 2024. <https://juliusmeinl.com/news/trendovi-u-svijetu-kave-u-2024> (дата звернення: 7.05.2025).
13. Mordor Intelligence. (2024). Asia-Pacific Coffee Market - Growth, Trends, and Forecasts (2024 - 2030). <https://www.mordorintelligence.com/> (дата звернення: 25.04.2025).
14. National Coffee Association. (2023). National Coffee Data Trends 2023. <https://www.ncausa.org/> (дата звернення: 22.04.2025).
15. Perfect Daily Grind. (2024). Why "sustainability" has become a buzzword in the coffee industry. <https://perfectdailygrind.com/2024/11/why-sustainability-is-a-buzzword-in-coffee/> (дата звернення: 7.05.2025).
16. Ponte, Stefano. "The 'Latte Revolution'? Regulation, Markets and Consumption in the Global Coffee Chain." *World Development*, vol. 30, no. 7, 2002, pp. 1099–1122. [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(02\)00032-3](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(02)00032-3) (дата звернення: 11.04.2025).
17. recedence Research. (2025). Coffee Market Size Set to Hit USD 381.52 Billion by 2034. <https://www.precedenceresearch.com/coffee-market> (дата звернення: 27.04.2025).
18. Reuters. Brazil drought fuels coffee price surge. <https://www.reuters.com/> (дата звернення: 10.04.2025).
19. Statista. (2023). Coffee exports worldwide by country 2023. <https://www.statista.com/statistics/264226/> (дата звернення: 9.04.2025).
20. Statista. (2024). Ready-to-drink coffee market – global revenue and growth rate. <https://www.statista.com/> (дата звернення: 21.04.2025).
21. Straits Research. (2025). Organic Coffee Market Size to Boom US\$19.13 billion by 2032. <https://straitsresearch.com/report/organic-coffee-market> (дата звернення: 4.05.2025).
22. USDA Foreign Agricultural Service. Coffee: World Markets and Trade – June 2023. <https://www.fas.usda.gov/> (дата звернення: 9.04.2025).

23. World Bank. Logistics Performance Index. <https://lpi.worldbank.org> (дата звернення: 14.04.2025).
24. Maximize Market Research. Global Coffee Market Report. <https://www.maximizemarketresearch.com/market-report/global-coffee-market> (дата звернення: 18.04.2025).
25. Grand View Research. Coffee Market Size, Share & Trends Analysis Report. <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/coffee-market> (дата звернення: 25.04.2025).
26. <https://chatgpt.com/c/685050dc-c46c-8003-b01f-3dbcf6f905b9> (дата звернення: 15.05.2025).
27. Світові дослідження кави. (2023). «Річний звіт 2022». Джерело: <https://worldcoffeeresearch.org/>(дата звернення: 15.05.2025).
28. Сампер, Л. Ф., Джованнуччі, Д., і Віейра, Л. М. (2017). «Потужна роль нематеріальних активів у ланцюжку створення вартості кави». Робочий документ ВОІВ з економічних досліджень No 39.(дата звернення: 18.05.2025).
29. Сакс, Дж., Кордес, К. Й., Райзінг, Дж., Толедано, П., і Меннлінг, Н. (2019). «Забезпечення економічної життєздатності та сталості виробництва кави». Колумбійський центр сталих інвестицій.(дата звернення: 19.05.2025).
30. Панхейзен, С. та П'єро, Ж. (2022). «Кавовий барометр 2022». Conservation International, Ethos Agriculture, Hivos, Oxfam Belgium та Solidaridad.(дата звернення: 20.05.2025).